

1

Era o seară de vară și ei stăteau de vorbă, în odaia cea mare cu ferestrele deschise spre grădină. Vorbeau despre canalul de scurgere. Consiliul comitatului promisesese că va aduce apă în sat, dar nu făcuse nimic.

Doamna Haines, soția gentlemanului-fermier, o femeie cu o față de găscă și cu ochi cășcați de parcă ar fi văzut ceva de înfulecat în șanț, spuse afectat:

– Ce subiect de conversație, într-o seară ca asta!

Apoi se lăsă tăcere; și se auzi o vacă mugind; și asta o făcu să spună ce curios, când era copil, niciodată nu se temuse de vaci, numai de cai. Dar vezi că, pe când era mititică de tot, trecuse un cal de ham la nici trei degete de căruciorul ei, mai să-i atingă fața. Veacuri de-a rândul a trăit familia ei în apropiere de Liskeard, îi spuse domnului bătrân care ședea în fotoliu. Dovadă mormintele din cimitir.

O pasăre gănguri afară.

– Privighetoarea? întrebă doamna Haines.

Nu, privighetorile nu ajungeau atât de departe în nord. Era o pasăre de zi, găngurind despre miezul și seva zilei, despre viermi, melci, pietriș mărunțel, chiar și în somn.

Domnul cel bătrân din fotoliu – domnul Oliver, fost în Administrația Civilă a Indiei, acum pensionar – spuse că

locul ce-l aleseseră pentru canalul de scurgere, se găsea, dacă auzise el bine, pe drumul roman. Din avion, spuse el, se vedeau limpede urmele crestate de briți; de romani; de conacele elisabetane; și de pluguri, când araseră dealul ca să semene grâu în războaiele napoleoniene.

– Dar nu vă amintiți... începu doamna Haines.

Nu, asta nu. Dar își amintea – și era pe cale să le spună ce, când afară se auzi un zgomot și în cameră intră Isa, soția fiului său, cu părul spânzurându-i în codițe; purta un capot imprimat cu păuni decolorați. Intră în odaie ca o lebedă ce-și tăia drum înot; apoi se opri și rămase locului; mirată că găsisese lume; și lumini aprinse. Șezuse cu băiețelul ei care nu prea se simțea bine, se scuză. Ce spuneau?

– Discutam despre canalul de scurgere, zise domnul Oliver.

– Ce subiect de conversație într-o seară ca asta! exclamă iar doamna Haines.

El oare ce spusese despre canalul de scurgere; ori de fapt despre orice altceva? se întrebă Isa, și-și înclină capul spre gentlemanul-fermier, Rupert Haines. Îl întâlnise la un bazar de bine-facere; și la o partidă de tenis. Îi întinsese o ceașcă și-i pusese în mână o rachetă – asta era tot. Dar pe fața lui răvășită, Isa simțea totdeauna o taină; și în tăcerea lui, patimă. La partida de tenis o simțise, și la bazar. Acum, pentru a treia oară, dacă simțea ceva, tot asta era, și încă mai puternic.

– Îmi amintesc, interveni bătrânul, de maică-mea...

De maică-sa își amintea că era foarte voinică; își ținea cutia cu ceai încuiată; dar, chiar în odaia asta, îi dăduse un exemplar din Byron. Erau mai bine de șaiszeci de ani, le spusese, de când îi dăduse maică-sa poemele lui Byron, chiar în odaia asta. Se opri.

– Plutește-n frumusețe precum noaptea, cită.

Și-apoi din nou:

– De-aci nu vom mai hoinări-n lumina lunii.

Isa înălță capul. Cuvintele alcătuiau două cercuri, perfect rotunde, care-i duceau plutind, pe ea și pe Haines, ca pe două lebede, pe apă-n jos. Dar pieptul lui alb ca zăpada era încercuit cu o încălceală de lintiță murdară; iar ea era împotmolită, cu picioarele-i prinse în mreje de soțul ei, agentul de bursă. Șezând pe scăunelul în trei colțuri, se legăna, cu codițele-i brune atârând și cu trupul ca un sul de pernă, în capotul decolorat.

Doamna Haines percepea emoția ce-i împresura, lăsând-o pe dânsa în afară. Așteptă, cum aștepti să se stingă acordul unei orgi înainte de a părăsi biserica. În mașină, când aveau să se înapoieze către vila roșie dintre lanurile de grâu, va distruge ea emoția asta, cum găurește cu ciocul un sturz aripile unui fluture până i le smulge. Lăsând să se interpună zece secunde, se ridică; se opri; și apoi, de parcă ar fi auzit stingându-se ultimul acord, îi întinse mâna doamnei Giles Oliver.

Dar Isa, deși ar fi trebuit să se ridice și dânsa în aceeași clipă, continua să șadă. Doamna Haines căscă la ea ochii de gâscă, gâgâind:

– Vă rog, doamnă Giles Oliver, fiți amabilă, recunoașteți și existența mea...

Ceea ce fu nevoită să facă, ridicându-se în cele din urmă de pe scaun, în capotul ei decolorat, cu codițele spânzurându-i de-o parte și de alta pe umeri.

Pointz Hall se vedea în lumina de început a unei dimineți a fi o casă de mărime mijlocie. Nu se putea mândri că-i pomenită în ghidurile turistice. Avea o înfățișare prea de toate zilele. Dar casa asta albicioasă, cu acoperișul cenușiu și cu aripa lansată în afară în unghiuri drepte, așezată nefericit de jos în poiană, cu o lizieră de copaci pe dâmbul de deasupra-i, încât fumul se învârtețea până la cuiburile de ciori, era o

locuință îmbietoare. Când treceau cu mașinile pe-acolo, oamenii se întrebau unul pe altul: „Oare casa asta se va pune cândva în vânzare?” Și pe șofer: „Cine stă aici?”

Șoferul nu știa. Oliverii, care cumpăraseră locul cu mai bine de o sută de ani în urmă, n-aveau nici o legătură cu vechile familii Waring, Elvey, Mannering sau Burnet, ai căror membri se căsătoriseră cu toții între ei și zăceau, învălmășiți ca rădăcinile iederei, sub zidul cimitirului din curtea bisericii.

Doar puțin peste o sută și douăzeci de ani trăiseră pe-aci Oliverii. Totuși, în capul scării principale (mai era una, în spatele casei, o scară obișnuită, cu fuștei, pentru servitori) se găsea un portret. Când urcai, pe la jumătatea scării devenea vizibilă o fâșie lungă de brocart galben; și când ajungeai sus, dădeai cu ochii de un obrăjor pudrat și de o coafură înaltă împletită cu perle; o vagă străbunică. Vreo șase, șapte dormitoare se deschideau spre coridor. Intendentul fusese soldat; se însurase cu camerista uneia dintre doamne; și sub un clopot de sticlă se afla un ceas de buzunar care oprise un glonte pe câmpul de la Waterloo.

Era dimineața devreme. Sticlea roua pe iarbă. Clopotul bisericii bătu de opt ori. Doamna Swithin trase deoparte perdeaua camerei ei de dormit – percalul alb decolorat, care atât de plăcut colora pe din afară fereastra cu verdele căptușelii. Stătea acolo cu mâinile-i bătrâne pe șnur, trăgându-l într-o parte; sora măritată a bătrânului Oliver; văduvă. Totdeauna avusese de gând să-și aibă o casă proprie; poate în Kensington, poate în Kew, încât să profite de grădini. Dar continua să rămână aci, de-a lungul verii; și când iarna își prelingea lacrimile peste ochiurile ferestrelor și astupa șanțurile cu frunze moarte, spunea:

– Bart, de ce-or fi clădit casa în văiușă, cu fața spre nord?

Fratele ei răspundea:

– Evident, ca să scape de natură. Nu știi că le trebuiau patru cai ca să târâie droșca familiei prin noroi?

Apoi îi povestea cunoscuta istorie a iernii celei strașnice din veacul al optsprezecelea, când timp de o lună casa fusese blocată de zăpadă. Și copacii se prăvăliseră... Încât, an de an, când venea iarna, doamna Swithin se retrăgea la Hastings.

Dar acum era vară. O treziseră păsările. Cum mai cântau!... luând cu asalt zorile, ca o droaie de mici coriști care s-ar fi năpustit asupra unui tort cu glazură. Nevoită să asculte, întinsese mâna după lectura ei favorită – *Momente din Istorie* – și petrecuse orele între trei și cinci gândindu-se la păduri de rododendroni în Piccadilly; când întregul continent, pe atunci, după câte înțelegea, nedespărțit de vreun canal, era dintr-o bucată; populat, după câte înțelegea, de monștri cu trupuri de elefant, cu grumazuri de focă, aburcându-se, horcăind, zvârcolindu-se leneș – și probabil lătrând; iguanodonul, mamutul și mastodontul; din care, probabil, gândi ea, împingând fereastra s-o deschidă, ne tragem.

Îi trebuiră cinci secunde în timp real, cu mult mai mult în timp mental, pentru a o separa pe Grace – cu porțelanuri albastre pe o tavă – de monstrul grohăitor, cu pielea groasă, pe cale, când se deschise ușa, a dărâma un copac întreg în lăstărișul verde, aburind, al pădurii primare. Firește, tresări violent când Grace puse tava jos și spuse:

– Bună dimineața, conia. „Aiurica“, își zise Grace, simțind asupra-i privirea adresată în parte unei brute bălăcin-du-se în mlaștină, în parte unei fete în casă cu fustă înflorată și șorț alb.

– Ce mai cântă păsările astea! spuse doamna Swithin, la întâmplare.

Fereastra era acum deschisă; mai e vorbă – păsările cântau. Un sturz apără la momentul potrivit, țopăind peste pajiște cu o spirală de gumă rozalie răsucită în cioc. Tentată

de această priveliște să-și continue imaginara reconstituire a trecutului-i, doamna Swithin se opri; înclina să lărgească limitele clipei prin zboruri în trecut sau în viitor; sau lăaturalnic, de-a lungul unor coridoare și alei; dar își aminti de maică-sa – de maică-sa care chiar în această odaie o dojenea. „Nu dormi cu ochii deschiși, Lucy, că se schimbă vântul...” Cât de des o dojenise maică-sa, chiar în odaia asta – „dar într-o altă lume”, cum i-ar fi amintit frate-său. Așa că se așeză să-și bea ceaiul, ca orișice altă doamnă în vârstă, cu nas mare, obraji subțirateci, un inel în deget și obișnuitele ornamente ale unei cam ponosite, dar curajoase vârste înaintate, care în cazul ei includeau și o cruce lică-rindu-i auriu pe piept.

Bonele, după micul dejun, împingeau căruciorul bebelușului în sus și-n jos pe terasă; și împingându-l tăifăsuiau – fără a da formă unor gheme de știri sau a-și trece una altele idei, ci răsucind vorbe pe limbă; ca pe niște acadele – care subțindu-se până la transparență, degajau nuanțe roz, verzui și dulceață. În dimineața asta dulceața era: „Că bucătăreasa îi spusese ea lui ce părere avea despre sparanghel; că azi, când m-a sunat, i-am zis: ce costum dulce și cum se asortează cu bluza”; și așa ajunseseră la ceva despre „un tip”, pe când se plimbau în sus și-n jos pe terasă răsucind acadele pe limbă, împingând căruciorul.

Cine clădise Pointz Hall păcat că ridicase casa într-o văgăună – când dincolo de grădina cu flori și de straturile cu zarzavaturi se afla întinderea aceea pe culme. Natura pregătise un loc de casă; omul își clădise casa într-o văgăună. Natura pregătise o fâșie de pajiște care se așternea dreaptă pe o jumătate de milă, până se cufunda brusc spre heleșteul cu nuferi. Terasa era îndeajuns de largă încât să cuprindă umbra întreagă, turtită, a unuia dintre copacii cei mari. Te puteai

plimba acolo în sus și-n jos, pe sub umbra copacilor. Vreo doi, trei creșteau foarte aproape unul de altul, apoi urmau goluri. Rădăcinile lor spărgeau gazonul; și printre acele oseminte erau cascade verzi și tăpșanuri de iarbă pe care creșteau violete primăvara sau vara orhidee sălbatice, purpurii.

Amy spunea ceva despre un tip când Mabel, cu mâna pe cărucior, se răsuci iute, înghițindu-și acadeaua.

– Și nu mai tot scurma pe-acolo! spuse aspru. Hai, vino odată, George.

Băiețelul rămăsese în urmă și scormonea prin iarbă. Apoi bebelușul Caro, fetița, scoase pumnul peste plăpumioară și ursul de blană zbură peste marginea căruțului. Amy trebui să se aplece. George scurma brazda. Floarea dogori printre nodurile rădăcinilor. Membrană după membrană fu smulsă. Dogorea cu galben dulce – lumină lucitoare sub o piele de catifea; umplând cu lumină cavernele dindărătul ochilor. Tot întunericul lăuntric se prefăcea într-o sală vastă, cu mireasmă de frunză, cu mireasmă de pământ, pătrunsă de lumină galbenă. Și dincolo de floare era copacul; iarba, floarea și copacul erau una. În genunchi, jos, pe când scormonea, floarea întreagă era a lui. Atunci veni un muget și o răsuflare fierbinte și un val de păr aspru cenușiu năvăli între el și floare. Copilul zvăcni în sus, răsturnându-se de spaimă, și văzu îndreptându-se asupra-i o namilă fioroasă cu cap ascuțit și fără ochi, înaintând pe picioare, dând din brațe.

– Bună dimineața, Sir, vui către el un glas găunos dintr-un cioc de hârtie.

Bătrânul țâșnise asupra-i din ascunzișul său de dindărătul unui copac.

– Spune bună dimineața, George; spune „Bună dimineața, bunicuțule”, stăruia Mabel, dându-i brânci către arătare.

Dar George sta cu ochii căscați. Se holba năuc. Atunci domnul Oliver mototoli hârtia pe care o răsucise în chip de

cioc coroiat și apăru în persoană. Un bătrân foarte înalt, cu ochii scânteind, obrații zbârciți și capul fără pic de păr.

– La mine! urlă, la mine, fiară! și George se întoarse și bonele se întoarseră, cu ursul de blană în mâini; cu toții se întoarseră să-l privească pe Sohrab, ogarul afgan năvălind și săltând printre flori. La mine! tuna bătrânul, de parcă ar fi comandat un regiment.

Era impresionant, pentru bone, cum putea un tip de vârsta lui să mai urle și să facă pe-o fiară ca aceea să-l asculte. Îndărăt venea ogarul afgan, pieziș, cu o mutră vinovată. Și pe când se ghemuia pitindu-se la picioarele bătrânului, o coardă îi fu petrecută prin zgardă; lesa pe care bătrânul Oliver o purta totdeauna la dânsul.

– Animal sălbatic ce ești... animal rău, bombăni, aplecându-se.

George nu avea ochi decât pentru câine. Coastele păroase se sugeau înăuntru, se umflau iar – pe nări îi apăruse un smoc de spumă. Băiețușul izbucni în plâns.

Bătrânul Oliver se îndreptă, cu vinele umflat-e, cu obrații încinși; era mânios. Mica lui glumă cu nasul de hârtie dăduse greș. Băiatul era un plod plângăreț. Clătină din cap și o luă din loc, netezindu-și gazeta mototolită și bombănind, pe când se străduia să-și găsească șirul în coloana de ziar: „Un plod plângăreț – un plod plângăreț.” Dar adierea vântului suflă foaia cea mare în lături; și peste marginea ei, el cuprinse cu ochii peisajul – o revărsare de țărini, de lande cu buruieni și de păduri. Încadrate, deveneau un tablou. Să fi fost pictor, aici și-ar fi așezat șevaletul, aici unde ținutul, barat de copaci, arăta ca un tablou.

„Domnul Daladier, citi, regăsind șirul în coloană, a izbutit să stabilizeze francul...”

*

Doamna Giles Oliver își trecea pieptenele prin coama deasă de păr, pe care, după o serioasă chibzuință, găsise că era mai potrivit să n-o subție sau reteze vreodată, și ridica peria grea de argint, bogat modelată în relief, ce-o primise ca dar de nuntă și care sluja să impresioneze cameristele prin hoteluri. O ridica stând în fața oglinzii pliante, în trei laturi; încât putea să vadă trei versiuni distincte ale chipului ei cam plin, totuși frumos; și în plus, în afara oglinzii, câte un petic de terasă, de pajiște și de vârfuri de copaci.

Înăuntru oglinzii, în ochii ei, vedea ceea ce simțise peste noapte pentru răvășitul, tăcutul, romanticul gentleman-fermier. „Îndrăgostită” citea în ochii ei. Dar în afara oglinzii, pe lavoar, pe masa de toaletă, printre casetele de argint și periile de dinți, era cealaltă dragoste; dragoste pentru soțul ei, agentul de bursă – „Tatăl copiilor mei”, adăugă, lunecând în clișeu convenabil furnizat de literatură. Dragostea dinăuntru era în ochi; dragostea exterioară pe masa de toaletă. Dar ce sentiment se trezea în ea acum când, pe deasupra oglinzii, afară, văzu apropiindu-se peste pajiște căruciorul; două bone; și băiețelul ei, George, venind agale îndărătul lor?

Ciocăni în geam cu peria ei grea, de argint. Erau prea departe ca s-o audă. În urechile lor suna murmurul copacilor; ciripitul păsărilor; alte desfășurări ale vieții grădinii – neauzite, nevăzute de dânsa în cameră – îi absorbeau. Izolată pe-o insulă verde, îngrădită împrejur cu ghiocei, învelită cu o plăpumioară de atlas încrețit, insula inocentă pluti pe sub fereastră. Numai George rămăsese în urmă.

Se înapoie la ochii ei din oglindă. „Îndrăgostită” trebuie să fi fost, de vreme ce prezența lui fizică în încăpere, aseară, o putuse astfel afecta; de vreme ce vorbele ce le rostise el, când îi pusese în mână o ceașcă cu ceai, când îi întinsese o rachetă de tenis, se putuseră astfel lipi de miezul ființei ei; și puteau rămâne așa în suspensie între dânsii, ca un fir de

sârmă, vibrând, țiind, învârtindu-se – dibuia, în adâncimile oglinzii, după un cuvânt potrivit pentru vibrațiile infinite de repezi ale elicei de avion pe care o privise odată în zori la Croydon. Mai iute, mai iute, tot mai iute, bâzâia, zbârâia, vâjâia, până ce toate paletele deveniră una singură și spre înalt o luă avionul plutind către depărtări, tot mai departe, tot mai departe...

– „Unde n-o să știm, unde n-o să fim, nici nu știm, nici nu ne pasă“, îngână printre buze. „Zbor năvalnic prin încinsa, prin tăcuta verii...“

Rima era „plasă“. Puse jos peria. Ridică furca telefonului.

– Trei, patru, opt, Pyecombe, spuse. La telefon doamna Oliver... Ce pește aveți în dimineața asta? Cod? Calcan? Somn? Plătică?... „Lepădând acolo sus ce ne leagă și ne-apasă“, murmură. Somn. Tăiat felii. La timp pentru dejun, vă rog, spuse cu glas tare. „Cu-o aripă, albastră aripă... zbor suind, printr-a aerului plasă... lepădând acolo sus ce ne leagă și ne-apasă...“

Vorbele astea nu meritau să fie transcrise în caietul legat ca un carnet de socoteli, ca nu cumva Giles să suspecteze ce ascundea. „Eșec“ era cuvântul ce-o exprima pe ea. Niciodată nu ieșea dintr-un magazin, de pildă, cu îmbrăcămintea pe care o admira; nici silueta ei, proiectată pe șirul negru de pantaloni dintr-o vitrină, nu-i plăcea. Groasă în talie, cu mădularele mari, și – în afară de coafură – modernă după moda simplă și corectă a zilei, niciodată nu arăta ca Sappho, sau ca vreuna dintre tinerele frumoase ale căror fotografii împodobeau revistele săptămânale. Arăta a ceea ce era: fiica lui Sir Richard; și nepoata celor două doamne bătrâne din Wimbledon, care, născute O'Neil, erau atât de mândre de a descinde din regii Irlandei.

*

O cucoană neroadă, lingușitoare, oprindu-se în pragul a ceea ce numise într-un rând „inima casei“, în pragul bibliotecii, spusese odată: „Pe lângă bucătărie, biblioteca e totdeauna cea mai plăcută încăpere din casă.“ Apoi adăugase, trecând pragul: „Cărțile sunt oglinda sufletului.“

În cazul de față, un suflet fără lustru, bălțat. Căci, de vreme ce trenul făcea trei ore până să ajungă la acest sat depărtat din miezul Angliei, nimeni nu cuteza să întreprindă o atât de lungă călătorie fără să înlăture o posibilă foame a minții, fără să cumpere un volum la vreo tarabă cu cărți. Astfel, oglinda care reflecta sufletul sublim reflecta și sufletul plictisit. Nimeni n-ar fi putut susține, privind mișmașul de povești „tari“, de un șiling bucata, lepădate de oaspeții week-end-urilor, că oglinda reflecta totdeauna suferința unei regine sau eroismul regelui Harry.

La această oră timpurie a unei dimineți de iunie, nu era nimeni în bibliotecă. Doamna Giles trebuia să dea o raită prin bucătărie. Domnul Oliver tot mai tropăia de colo-colo pe terasă. Iar doamna Swithin era firește la biserică. Vântul prezis de meteorolog șfichiuia perdeaua galbenă, zvârlind când lumină, când umbră. Focul pălea spre cenușiu, apoi se încingea iar – și fluturile de culoarea ivoriului bătea în geamul de jos al ferestrei, poc, poc, poc, repetând întruna că de n-are să vină nicicând o făptură omenească, nicicând, nicicând, nicicând, cărțile or mucegai, focul s-o stinge și fluturile de culoarea ivoriului va muri pe ochiul de geam.

Precedat ca de-un crainic de aprigul câine afgan, intră bătrânul. Își citise ziarul; era somnoros; așa că se lăsă să cadă în fotoliul îmbrăcat în creton colorat – cu câinele la picioare, câinele afgan. Cu botul pe labe, cu coapsele înălțate, arăta ca un câine de piatră, un câine al vreunui cruciat, veghind și-n ținuturile morții somnul stăpânului său. Dar stăpânul nu era mort; doar visa; picotind, văzându-se ca într-o oglindă cu